

Д.О. Гуменюк

*студентка Факультету транспорту, менеджменту і логістики,
Національний авіаційний університет*

Д.В. Мединський

*асистент кафедри організації авіаційних перевезень
Факультету транспорту, менеджменту і логістики,
Національний авіаційний університет*

КЛАСИФІКАЦІЯ ТЕРМІНОВИХ ВАНТАЖІВ

Вступ. Класифікація вантажів - розподіл вантажів, що перевозяться, за розділами, групами і позиціями, який здійснюється за різними ознаками: по галузі; за призначенням - сировина, паливо, матеріали і готова продукція; за видами рухомого складу, який використовується для перевезень; за транспортними ознаками - об'ємність, тоннаж, громіздкість і т. д. Основні чинники, які враховуються при класифікації вантажів: спосіб навантаження і вивантаження, умови перевезення і зберігання, можливість використання вантажопідйомності рухомого складу, їх збереження при перевезенні, ступінь небезпеки при навантаженні, вивантаженні і транспортуванні [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термінові вантажі розглянуті у багатьох наукових працях вітчизняних та зарубіжних авторів. Огляд ринку доставки таких вантажів та модель управління розглянуто у роботах Лашкевич А. А. Вибір транспорту для термінових доставок у працях Шафіркіна Б. І., Міротина Л. Б. [2].

Мета – провести огляд класифікації термінових вантажів. Детально розібрати кожен з видів. Виокремити відмінності між ними. Виконати огляд специфіки перевезення кожного з них. Підвести підсумки.

Загальні поняття. Вантаж. Класифікація вантажів.

Є декілька визначень вантажу:

1. Вантаж - всі предмети з моменту прийняття для перевезень до здачі одержувачу вантажу
2. Вантаж - будь-яке майно, що перевозиться на борту повітряного судна, за винятком бортових припасів та багажу.
3. Вантаж - будь-яке майно за винятком пошти, бортових припасів та супроводжуваного чи невірною за адресою багажу, що перевозиться на повітряному судні.

Вантажі можуть бути згруповані за рядом ознак. Вони розрізняються за галузевою ознакою та за параметрами, що характеризують умови виконання перевезень. За галузевою ознакою розділяють:

1. Вантажі промисловості;
2. Вантажі будівництва;
3. Сільськогосподарські вантажі;
4. Вантажі торгівлі;
5. Вантажі комунального господарства;
6. Поштові вантажі;
7. Термінові (спеціалізовані) вантажі [3].

Класифікація термінових (спеціалізованих) вантажів

Терміновий вантаж - означає партію будь-якого з наступних товарів, що ввозяться для домашнього споживання або призначені для експорту, за умови, що відповідний офіцер митниці впевнений, що вони потребують негайного та швидкого розмитнення як пріоритетного питання [4], а саме:

1. Органи людини, кров чи плазма крові;
 2. Швидкопсувні лікарські засоби, (наприклад, інсулін);
 3. Ліки, необхідні для підтримання життєдіяльності, у номінальній кількості, належним чином підтверджені медичним рецептом;
 4. Живі тварини та живі рослини;
 5. Газети, журнали та інші інформаційні матеріали;
 6. Радіоактивні матеріали;
 7. Запасні частини комп'ютерів, машин та бурового обладнання (наприклад, бурові долота);
 8. Будь-які інші товари, терміново необхідні, за погодженням митниці, у письмовій формі, у кожному конкретному випадку;
 9. Добрива.
- Органи людини, кров чи плазма

Донорські органи та кров треба обробляти як надтерміновий вантаж. У супровідних документах і в телеграмах про завантаження використовують спеціальний службовий код "LHO".

Вантажі, що містять донорські органи та свіжу плазму крові (LHO), зазвичай охолоджуються сухим льодом (ICE) або криогенними рідинами (RCL), тому мають оброблятися відповідним чином. Термінові вантажі LHO можна перевозити у пасажирському салоні ПС під наглядом екіпажу бортпроводників за умови, що їхній розмір дозволяє безпечно розміщення та кріплення. Вантажі LHO мають бути зазначені у NOTOC.

Якщо кров або органи перевозять як діагностичні зразки (дослідження на наявність вірусів), їх обслуговування має відповідати DGR. Донорські органи та кров можуть бути завантажені в той же вантажний відсік літака, що й радіоактивні матеріали категорії II і III (RRY), якщо органи/кров розділені відстанню, передбаченою DGR. Рекомендується відокремлювати донорські органи та кров від людських останків, що перевозяться у трунах (HUM) [5].

Лікарські засоби

Вакцину та медичні препарати перевозять звичайним порядком в упаковках, які захищають і запобігають пошкодженню вмісту. Їх обробляють як терміновий вантаж. Деякі подібні вантажі класифікуються як небезпечні, тому їх слід обробляти відповідно до DGR.

Ліки повинні транспортуватися з урахуванням їх фізичних і фізико-хімічних властивостей в умовах, що забезпечують належне збереження, цілісність, якість та захист від дії різноманітних факторів зовнішнього середовища (світла, вологи, пилу), а також контамінації іншими ліками. Лікарські субстанції повинні транспортуватися окремо від інших видів вантажу (харчових продуктів тощо). Наркотичні, психотропні речовини, прекурсори, до складу яких вони входять, транспортуються відповідно до вимог чинних нормативних актів, які регулюють їх обіг в Україні (на підставі документів суворої звітності та забезпечення умов). Кожне вантажне місце, що потребує особливої уваги, маркується певним позначенням: «Обережно», «Оберігати від нагрівання», «Боїться холоду», «Скло», «Крихке», «Верх» та ін. Ліки повинні мати належне пакування, яке забезпечує їхню якість під час завантаження, та розвантаження. Ліки, які потребують особливих температурних умов зберігання, транспортують спеціально обладнаним транспортом, обладнаним рефрижераторними установками або термоконтейнерами. Транспортний засіб повинен бути обладнаний вантажними контейнерами, піддонами, які дозволяють проводити вологе прибирання з використанням дезінфекційних засобів (після кожного повного розвантаження товару), і мати санітарний паспорт[6].

Рослини та продукти рослинного походження

Продукти садівництва мають бути професійно упаковані, щоб гарантувати, що вміст надійно захищений і достатньо вентильований. Упаковки та картонні коробки мають не бути переповнені за вагою або обсягом. При використанні відкритих засобів пакування вантажі не слід закривати пластиковими матеріалами. Їх необхідно захищати від впливу прямих сонячних променів й уникати екстремальних температур; не переохолоджувати без вказівок відправника вантажу; відправляти зі стандартними етикетками, наприклад, "THISWAYUP"; укладати вантаж рядами тільки відповідно до кількості рівнів, зазначених авіакомпанією; поводитись як із крихким вантажем. Квіти треба завантажувати окремо від свіжих фруктів та овочів, оскільки етиленовий газ, що виділяється у великому обсязі останніми, може викликати пошкодження квітів. Фрукти та овочі упаковують у добре провітрювані контейнери, що запобігають зминанню вмісту. Укладати їх слід так, аби нижні шари не були пошкоджені. Деякі фрукти та овочі вимагають контролю температури під час перевезення на далекі відстані, приміром, полуниця, спаржа, в цьому разі необхідно виконувати рекомендації відправника вантажу. Більшість фруктів і овочів слід обробляти при температурі від 2 до 7°C (від 36 до 45°F), для чого застосовують холодильні камери, але не морозильники. Сухий лід ніколи не використовується як охолоджувач для фруктів і овочів.

Тварини

При підготовці живих тварин до повітряного перевезення необхідно визначити класифікацію тварини. Класифікація необхідна для чіткого визначення правил перевезення, вибору контейнера, маршруту доставки. При повітряному перевезенні живих тварин важливо забезпечити їм необхідні умови навколишнього середовища. До повітряного перевезення приймаються тварини, що здорові, перебувають у гарному стані та придатні до перевезення. При повітряному перевезенні живих тварин необхідне бронювання тоннажу на всіх ділянках перевезення, воно не тільки для повітряних перевезень підходить.

Також повинні дотримуватися наступні вимоги:

- до забезпечення їжею та водою;
- до вентиляції;
- до безпеки тварини;

- до безпеки персоналу.

Весь процес перевезення та наземної обробки живих тварин має бути спроектований таким чином, аби запобігти можливим затримкам вантажу на шляху прямування та забезпечити життєдіяльність і здоров'я тварини.

До відправлення тварини має бути заздалегідь зроблена вакцинація для вироблення імунітету.

Радіоактивні матеріали

ІКАО впровадила докладні технічні інструкції з безпечного повітряного транспортування небезпечних матеріалів. Технічні інструкції вводять єдину класифікацію і систему небезпечних вантажів. Інструкції містять визначення поняття «небезпечний вантаж» і виділяють дев'ять категорій (класів) речовин за критерієм джерела небезпеки: вогнебезпечний, токсичний, легкозаймистий, корозійний та радіоактивний. На авіаперевезення деяких речовин накладено сувору заборону. ІКАО забороняє приймати на борт повітряного судна певні корозійні, токсичні і радіоактивні речовини [7].

До класу радіоактивних речовин належать матеріали, що містять радіонукліди, в яких концентрація активності, а також повна активність вантажу перевищує значення, вказані в DGR. Можлива шкода від впливу променевого випромінювання: опіки; порушення імунної системи; зміни складу крові; ракові захворювання; лейкемія; генетичні порушення, що проявляються в потомства; смерть.

Упаковки із радіоактивними матеріалами мають бути віднесені до трьох категорій залежно від транспортного індексу та максимального рівня радіоактивного випромінювання на поверхні упаковки.

Категорія I (БІЛА). Рівень радіоактивного випромінювання цієї категорії незначний і не перевищує 5 мкЗв/год.

Категорія II (ЖОВТА). Рівень радіоактивного випромінювання цієї категорії середній і не перевищує 500 мкЗв/год.

Категорія III (ЖОВТА). Рівень радіоактивного випромінювання цієї категорії високий і не перевищує 2000 мкЗв/год.

До радіоактивних матеріалів також відносяться подільні речовини (уран-233, уран-235, плутоній-239, плутоній-241 або комбінація цих радіонуклідів).

Головна небезпека полягає у радіоактивному випромінюванні у формі альфа-, бета- чи гамма-випромінювання.

Для маркування радіоактивного матеріалу у звільнених упаковках використовують знак обробки «Радіоактивний матеріал — звільнена упаковка». Мінімальні розміри знаку 74-105 мм [8].

Висновки. Чітко класифікувати термінові вантажі доволі тяжко. В різних джерелах інформації класифікація відрізняється, зустрічається різна термінологія та визначення для понять (наприклад, багато спільного у визначеннях спеціальних та термінових вантажів). В даній роботі було виокремлено класифікація, що вважається доцільною, на думку автора статті. В першу чергу до таких відносяться швидкопсувні вантажі. Також, терміновими є «живі» вантажі – рослини та тварини. Терміновими вантажами пріоритетної значимості є донорські органи та лікарські речовини, що необхідні для підтримання людської життєдіяльності. Варто зазначити, що вимоги до транспортування кожного з цих типів кардинально відрізняються один від одного, як за умовами транспортування (необхідне різне обладнання), так і за процедурою оформлення необхідних документів, дозволів тощо. Найбільшою проблемою для класифікації термінових вантажів, є те, що будь-який вантаж, будь-якого типу може стати таким при відповідній вимозі клієнта. В такому випадку, різниця між терміновими та нетерміновими вантажами буде полягати лише в ціні транспортування.

Перспектива подальших досліджень. Дослідження термінових вантажів допоможе дізнатися про особливості таких вантажів та зрозуміти їх відмінність від інших видів. Подальшого вивчення потребує питання створення покращення перевезення термінових вантажів, розроблення нових методів скорочення часу доставки або покращення вже існуючих. Перспективою подальших досліджень є створення спеціальних методик, адже ця тема є актуальною для перевізників, транспортних підприємств та власників термінових вантажів.

Список використаних джерел:

1. TIS-TIR Transport-informationsserver. URL: <http://tis-tir.com/en/informatsiyny-rozdil/klasyfikatsiya-vantajiv-vydy-vantajiv/>.
2. Законодавство України /Офіційний портал Верховної Ради України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/2405>.
3. Вантажі та їх класифікація / Студопедія. URL:https://studopedia.com.ua/1_32638_vantazhi-ta-ih-klasifikatsiya.html.

4. Сайт LawInsider. URL: <https://www.lawinsider.com/dictionary/urgent-consignment>.
5. Габрієлова Т. Ю., Литвиненко С. Л., Баннов О. В. Організація та технологія доставки спеціальних категорій вантажів. Підручник. Київ, 2018. 416с.
6. Словник української мови. Академічний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/s/transportuvannja> .
7. Associatedtraffic AG. URL: <https://asstra.com.ua/ukr/nebezpechni-vantazhi/>.
8. Про затвердження Інструкції про повітряні перевезення спеціальних та небезпечних вантажів: наказ Міністерства транспорту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0385-00#Text>